

VITÉZ HORTHY ISTVÁN

Csütörtökön délelőtt, abban az órában, mikor e megpróbáltatásoktól terhes időben a nemzet ezeréves léteének legnagyobb történelmi ünnepét, Szent István napját ünnepelte, szorongó hírek terjedtek el az ország fővárosában. A verőfényes ünnep hangulata különösen elváltozott: még nem tudott senki biztosat, de az utcákon tolongó tömegek arcán riadt megdöbbenés tükrözőtt. A hír, melyet senki nem mert elhinni, szárnyra kelt, s mély megdöbbenéssel töltötte el az ünneplő tömegek lelkét. A hír, melyet a kora délelőtti órákban még nem erősítettek meg, megrendítő valósággá változott a pillanatban, mikor a rádió délben világgá kiáltotta a fájdalmas, minden magyar ember lelkét a legmélyebb megrázkódtatással megérintő közlést: vitéz nagybányai Horthy István kormányzóhelyettes, főhadnagy a keleti fronton hősi halált halt.

A pillanatban, mikor a rettenetes hír hivatalosan megerősített valósággá változott át, a megdöbbenés és a fájdalom érzése oly nagy volt mindannyiunk lelkében, amilyen érzéseket ez a történelmi sorscsapásokban megedzett nemzet is ritkán viselt csak el. Az áldozat mértéke és jelentősége mélyen eltöltötte mindannyiunk lelkét. Meghalt az a fiatal férfi, aki a magyar nemzet jövőjének egyik záloga és reménysége volt. Meghalt Kormányzónk helyettese, ifjúsága és férfiereje teljében, meghalt az az ember, aki egyformán közel állott a nemzet és Kormányzónk szívéhez. Egy komoly, tiszta jellemű, bátor és kötelességtudó magyar férfival van kevesebbünk, s ez a férfi arról a törzsről szakadt le, mely a magyarság életének egyik leggyászosabb korszakában erőt, bizalmat és megújítást tudott adni a nemzetnek. A gyászhir okozta első fájdalomban a Szent István napját ünnepelő tömegek szétesztlottak az utcákon, s az emberek szavaiból, a megdöbbenő arcokból ez a kérdés sugárzott: miért sujtja a magyarságot e nehéz időkben ilyen sorscsapással a Gondviselés?

Horthy István főhadnagy, Magyarország kormányzóhelyettese a keleti arcvonalon, a bolsevizmus ellen folytatott kereszties hadjáratban halt hősi halált. A tragikus szerencsétlenség nemcsak a magyar nemzetből váltotta ki a legmélyebb gyászérzéseit: szövetségeseink, egész Európa osztja ezt a gyászt. Ebben a háborúban nincsenek kivételezett sorsok: s a férfi, akit rendkívüli feladatokra szólított el munkás életéből a magyarság, sietett arra az arcvonalra, ahol Európa jövőjéért, mindannyiunk tűzhelyeinek biztonságáért, az európai keresztény műveltség jövőjéért küzdenek, ahol hősök milliói harcolnak annak a műveltségnek megmaradásáért, mely nélkül az életnek számunkra nincs igazi értelme és értéke többé. Horthy István úgy érezte, minden feladatnál előbbre való kötelesség számára, részt venni ebben a küzdelemben. Két hónap előtt jutott ki repülőgéppel a keleti arcvonalra, s e két hónap lepergése alatt a nemzet egyeteme

feltű aggodalommal és büszkeséggel hallotta a ritkán közreadott híreket, melyek a Kormányzóhelyettes személyes bátorságáról, bajtársias frontéletéről, kivételes katonai magatartásáról számoltak be. S mikor néhány nap előtt a hivatalos jelentésből meg kellett tudnunk, hogy Horthy István repülőgépet az egyik bevetés során hatvan ellenséges golyó érte, halálát adtuk a Gondviselésnek, hogy Kormányzónk fia bajtársaival együtt sértetlenül tért vissza a veszélyes ütközetből, s néma fohással kértük a Mindenhatót, őrizze meg és küldje vissza épségben azt a férfit, aki a nemzet emberi elitjével egy arcvonalon küzd mindannyiunk sorsáért és jövőjéért. A magyarság néma imáit most nem hallgatta meg a sors: a háború vak törvénye válogatás nélkül sujt le mindenre, akit a kötelességteljesítés áldozatául kiszemelt.

A nemzet a gyász első érzéseinek multával lelke és szíve egész melegével a kormányzói pár felé fordul. Tudjuk, hogy ebben a gyászban nincs vigasz, s mégis szeretnők, akarjuk hinni, hogy fájdalmunk és együttérzésünk enyhíti valamennyire a szülők mérhetetlen veszteségérzetét. Ezekben az órákban emberek milliói

éreztek át újra és újra, milyen oldhatatlan, mély kapcsolat fűzi össze a nemzetet Kormányzójával. Azzal a férfival, aki az elmúlt évtizedekben megmentőnknek ismertünk meg, s hitvesével, kinek szeretetét és gondoskodását minden magyar, s különösen a legszegényebb magyarok ismerték meg és áldják. Sokszor leirtuk az elmúlt évtizedekben, hogy Horthy Miklóst és hitvesét úgy tiszteli és szereti a nemzet, ahogyan csak a családtagok tisztelik és szeretik a családfőket. Ez a mindig őszintén átérzett kinyilatkoztatás e tragikus szerencsétlenség óráiban valóság lett: a nemzet összeforrott a gyászban egyetlen nagy családdá, s könnyes szemekkel tekint föl a gyászbaborult családfőkre. Emberek milliói gondoltak és gondolnak e napokban könnytől fátyolos szemekkel a kormányzói párra, s ha van a szeretetnek gyógyító és sugárzó ereje, hisszük, hogy erőt tud adni ez az együttérzés a nagy fájdalom elviseléséhez.

Horthy István fiatal életét áldozta hazájáért, abban a háborúban, melynek igazi értelmét kevesen értették meg oly végzetes következetességgel, mint éppen ő, annak az apának fia, aki elsőnek bontott zászlót Európá-

ban a bolsevizmus elleni küzdelemben. Magyarország Kormányzóhelyettese e század gyermeke volt: gyakorlati pályára nevelték, a technika századának fia volt, s kivételes szakismeretei, mély szociális érzéke, rendkívüli kötelességtudása és felelősségérzete minden poszton elismerést és tiszteletet szereztek számára. Élt munkások között az amerikai gyárakban, ismerte a legszegényebb társadalmi osztályok gondjait és vágyait, vezetett nagy technikai üzemeket, megosztotta nemzedékének minden nemes társadalmi és nemzeti becsvágyát, egészen fiatal korában bizonyosságot tett rendkívüli személyes bátorságáról, lelkes híve volt a század nagy és korszakalkotó felfedezésének, a repülésnek, s mikor a nemzetgyűlés bizalma e rendkívüli és váltásos időkben őt kérte fel, hogy ossza meg atyjával a nemzetvezetés fáradságos munkáját, vállalta ezt a szerepet, mint egy nagy áldozatot. De akkor nem tudhatta még a nemzet ez áldozat nagyságának mértékét. Nem sejtették, hogy az a fiatal férfi, akinek büszke idealizmusa záloga volt a magyarság jövőjének, néhány hónap multán vérét és életét áldozza azon a harcmezőn, ahová a nemzeti kötelességteljesítés parancsa szólította bajtársaival együtt. Még fülünkben csengenek azok a meghatón komoly és bensőséges szavak, melyekkel Kormányzónk üdvözölte a Nemzetközi Vásár mikrofonján át messze idegenben harcoló fiát: „visszavárunk épségben, egészségben”. A nemzet egyeteme visszhangozta ezt az óhajást, melyet nem hallgatott meg a sors.

Rendkívüli csapás sujtotta e szerencsétlenséggel a magyar nemzetet. De a nemzet önző: élnie kell és élni akar. S ezért a legmélyebb gyász pillanatában is a Kormányzó és hitvese felé fordulnak az elborult tekintetek, s fohászknak a Mindenhatóhoz, adjon erőt nekik a sorscsapás elviseléséhez, adjon erőt mindannyiunk, s a nemzet jövője érdekében. Fohászknak, hogy a felmérhetetlen fájdalom által gyötört anyaszívnek maradjon ereje megvigasztalni élete osztályosát, fohászknak, hogy Kormányzónk erős lelke, nemes bölcsesége erőt tudjon venni a legnagyobb fájdalomon, mely egy férfi lelkét megérintheti. Tudjuk, hogy így lesz, s átérzük ez áldozat egész nagyságát. E tragikus Szent István-nap emléke nemcsak a fájdalom és a gyász ünnepe marad, hanem a nemzeti öntudat, a közös kötelességvállalás egyik erőforrása is. Azon a napon, mikor a magyarság létezésének legmélyebb értelmét idézi föl, bekövetkezett ez a szerencsétlenség, mely nemzeti életünk egyik legtragikusabb sorscsapása. Iparkodunk megérteni ezt a tragikus példázatot: mindenkinek oda kell adni mindent e nemzetért. Nincs kivétel: a legelső és leghatalmasabbak adják a legtöbbet, s példájuk mögött nem maradhatnak el a kisebbek és a gyöngébbek sem.